

Fältmarskalkens reselista – ett tvåhundraårsminne !

För en tid sedan fick Klingsporska släktföreningen ett brev från Finland - närmare bestämt Oravais - med en förfrågan ! Det gällde en reselista som skulle ha tillhört Fältmarskalken greve Wilhelm Mauritz Klingspor och som man nu önskade införliva med samlingarna på Oravais Hembygdsmuseum.

Efter diskussion med släktens huvudmän, beslöts att efterkomma önskemålet och sedan detta meddelats skriftligen, har svar inkommit att kistan nu fått sin naturliga plats bland övriga minnen från kriget 1808-09.

Vem var han då denne Anfader och huvudman för några grenar på det Klingsporska stamträdet ? Det har många historieforskare frågat sig utan att hitta tillräckligt material för att kunna fånga människan bakom hovmannen och fältherren. Det räcker knappast att ha konfoterats med Johan Ludvig Runebergs Fältmarskalk !

Wilhelm Mauritz (i fortsättningen kallad M.) som föddes den 12 dec. 1744, var äldste son till vice presidenten vid Göta Hovrätt, friherre Christian Fredrik K. (1711-85) och Anna Magdalena Pauli (1721-74).

Mauritz såg dagens ljus hos sina morföräldrar överjägmästaren Wilhelm Mauritz Pauli och Brita Charlotta Strömfelt. – Att pappa Christian Fredrik inte hade följt förfädernas krigartraditioner utan ägnat sig åt ett civilt yrke, har väl väckt viss undran bland senare generationer. Hade Christian Fredrik månne en kroppslig svaghet eller var hans begåvning över det vanliga ? Ett svar på den frågan lär vi väl aldrig kunna få, eftersom ett omtalat porträtt, i bouppteckningen efter den yngre sonen Fredrik Philip (1761-1834), spårlöst försvunnit.

Ett liknande “öde” skulle icke vederfaras Mauritz, som i ett utkast till en biografi låter meddela följande: *“sedan jag åtnjutit uti mina föräldrars hus all den uppföstran de i en landsort kunnat meddela, blev jag student vid Lunds Academie år 1755. – 1752 blivit Corpral vid Vestgötha Cavalleri Regemente och 1756 Lieutenant en Second vid Tyska Regimentet Royal a Pologne i Kongl. Fransk tjenst”*

Gossen förefaller begåvad - och predestinerad till en snabb karriär inom de militära konsterna. Resultatet låter heller inte vänta på sig - och 1765 vid 21 års ålder blir M. löjtnant vid Jämtlands dragonregemente och får snart sin första ordenskraschan efter att *“såsom Cavallier åtfölja Ambassaden till Kongl. Danska hofvet vid tillfälle af Högst salig hans Kongl. majt. Gustaf III:s höga förmälning med Hennes Kongl. Majt. Enke Drottningen”* !

Tack vare sin tjänstgöring vid olika "träffningar" utomlands i samband med det sk. sjuårskriget och underställd sin farbror Generalen Philip Klingspor (1714-86) får M. stor erfarenhet i krigföring och stiger hastigt i graderna. (Om tiden utomlands finns i biografien en detaljerad redogörelse, dock utan personliga tankar och reflexioner.)

Med den nyvunna svärdsorden prydligt fäst på uniformsjackan blir M. utnämnd till kavaljer hos H.K.H. Hertig Fredrik Adolph och blir från den stunden en gunstling inte bara hos hertigen utan sedemera hos tvenne efter varandra regerande kungar på den svenska tronen.

År 1779 (vid 35 års ålder) blir M. befordrad till Överste vid Kungl. Dalregementet och 1785 förordnad vara kungl. Stallmästare hos Hertig Fredrik Philip. Och sedan Gustaf III 1788 utnämnt M. till sin generaladjutant ger kungen honom uppgiften att i samband med överföringen av svenska armén till Finland ansvara för dess utrustande samt vid landstigningen "*detacherad att med 600 man betäcka den då förmodade belägringen af Mendolax Fästning*"

Efter M:s hemkomst ger Kungen honom ett nytt uppdrag "*att emottaga bestyret över allt vad arméns förnödenheter fordrades*" ! Ett vittgående uppdrag som M. sköter så väl att när han anhåller om entledigande erhåller "*nådigt afslag i följande nådiga uttryck: Hvad änteligen angår Eder gjorda anhållan att bli va entledigad från den befattning Wi Eder med generalintendentärendena vid Wår armée under den sjätte innevarande uppdragit, så finna Wi Wår tjenst det aldeles icke kunna tillåta. Eder erfarenhet senare åren grundad på Eder uppmärksamhet under den tid I varit i Utrikes krigstjänst, har redan varit Oss ganska nyttig i dessa ärenden. Den skall bli va det ännu mera både för Oss och för Wår älskelige Käre Broder Hertigen af Södermanland (sedemera Konung Carl XIII) som efter Oss tager Befälet, och då Wi icke kunna tvifla på Eder nit för Wår tjenst, ännu mindre på Eder tilgivenhet för Vår person, vänta Vi nu det hugnande vedermäle deraf att I ännu ytterligare uti detta värf fortfa ren*" ! Så långt Kungen. Ord och inga visor !

Men belöningen uteblir icke och följer i rask takt: generalmajor 1789, generallöjtnant 1790 och generalenchef över finska armén samma år. M. pressas hårt av Gustaf III och får ta på sig betungande och svåra uppgifter, vilket också kommer till uttryck i ett brev från Kungen där med all tydlighet framkommer Kungens beroende av sin general. Allt har sitt pris och lojaliteten mot monarken inga gränser !

Efter mordet på Gustaf III i mars 1792 och Hertig Carls inträde som regent, skickas M. till det ryska hovet för att där underrätta Kejsarinnan Catharina om Kungens död och

“dess Herr sons uppstigande på Thronen”

Den tidigare välviljan från Gustaf III gentemot M. fortsättes i hög grad hos regenten Carl och skall senare även visa sig hos den unge Kungen Gustaf IV Adolf, som efter att ha skickat M. att delge den nyblivna ryske monarken Kejsar Paul om den svenska Kungens trontillträde utnämner M. till Serafimerriddare och snart därefter den 16 nov. 1799 “nådigt till grefve” ! Nådevedermälena haglar över femtifemåringens blonda huvud ! Året därpå kallas M. till en av rikets Herrar och vid kröningsceremonierna i Norrköping (!) för han H.M. Drottningens spira !

Sedan M. 1802 förordnats till general av infanteriet och generalinspektör över trupperna i Finland kommer 1808 som med posten och lagom till pensionen, utnämningen till fältmarskalk.

Här skulle man vilja sätta punkt för en lysande bana hos en man med stora kvalifikationer under en till synes problemlös karriére. Men historien måste ha sin gång och också det olyckliga kriget mot Ryssland (som pga. plats lämnas utan kommentarer).

Vid hemkomsten från Finland 1809 förordnas M. överståthållarskapet i Stockholm, vilket han lämnar en kort tid efter oroligheterna i Stockholm 1810 i samband med mordet på Axel von Fersen. Och den 20 nov. några veckor före sin sextiosexåriga födelsedag drar sig den gamle fältherren tillbaka från alla sina tjänster utom från fältmarskalkstiteln, vilken följer honom “till himmelens port” den 15 maj 1814.

Om Wilhelm Mauritz som person vet man föga ! Många forskare och historieskrivare har misslyckats i arbetet att finna material för en mera omfattande och närgående karaktäristik. De många breven från Gustaf III och Carl XIII har annat innehåll och i det Klingsporska släktarkivet finns endast två brev från M.

– Som ytterligare synliga bevis efter W.M. finns ännu hans fältmarskalkstav samt ett par broderade tömmar till den släde som varit en gåva från Kejsarinnan Catharina II, dessutom en skrivklaff från fälttågen samt sist men inte minst den rese koffert som nu “förgyller” Hembygdsmuseet i Oravais.

Låt oss hoppas att det nyfödda årtusendet skall ge plats åt en djupare insyn i och utforskande av människan bakom den omskrivna fältherren. Tills vidare får vi nöja oss med Johan Ludvig Runeberg, när han i sitt diktepos “Fänrik Stål” med sarkastisk skicklighet ger en bild av fältmarskalken för eftervärlden att begrundas !

Till erinran om den 16 nov. 1999 – ett tvåhundraårsminne av en “nybakad” greve, har en sentida ättling i sjätte led på uppdrag av den Klingsporska släktföreningen nedskrivit denna i sin ofullständighet välmenande minnesruna över dess anfader Fältmarskalken greve Wilhelm Mauritz Klingspor “gömd dock icke glömd” !

Stig Klingspor

PS. Wilhelm Mauritz Klingspor gift 1:a gången med Anna Charlotta af Petersens (1755-1810). I äktenskapet som upplöstes, föddes sex barn. Ett senare äktenskap med Hedvig Ulrika von Willebrand (1765-95) avbröts redan efter ett år då Hedvig Ulrika plötsligt vid trettio års ålder avled.

DS.